І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 226. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 28-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 226. VOL. LXVIII.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕРЕВІВ РЯД ЗМІН В ДЕРЖАВНОМУ ДЕПАРТАМЕНТІ

ДЖОРДЖ БОЛЛ ЗАЙМАЄ СТАНОВИЩЕ ПІДСЕКРЕТАРЯ, ЯКЕ ЗАЙМАВ ЧЕСТЕР БОВЛЕС

Честер Бовлес

Аверелл Гарриман

Гаянніс Порт, Мас. — 26-го листопада президент Кеннеді повідомив про перші більші зміни в державному департаменті, де перемістив 10 вищих урядовців, найближчих своїх помічників. Найважливішою зміною є те, що державний підсекретар Честер Бовлес залишив своє становище і виконуватиме функції амбасадора без окремого призначення. На його дотеперішнє становище приходить Джордж Болл, який буде заступником державного секретаря Діна Раска. В столиці гадають, що Бовлес і надалі буде вияснювати американську закордонну політику тут і за кордоном, як це він робив досі, хоч і занимав становище підсекретаря. Від кубинської кризи Бовлес не відогравав більшої ролі в державному департаменті. Він мав бути проти кубинської інвазії і домагався, щоб ЗДА зайняли лагідніше становище до комуністичного Китаю. Президент Кеннеді не був вдоволений із такого ставлення Бовлеса, але тримав його на становищі підсекретаря аж досі, хоч і не поручав йому жадної такої праці, яка б вирішувала важливіші проблеми. — Становище Бовлеса займає його дотеперішній заступник, фаховий дипломат. Президент має зобов'язання супроти Бовлеса, який не старався про перевибір на конгресмена, бо вів виборчу кампанію в користь Кеннеді. З інших змін треба відмітити, що амбасадор для окремих доручень Аверелл Гарриман найменований на асистента державного секретаря в справах Далекого Сходу. Він займає пост Волтера МекКонофі, який має стати амбасадором в якійсь більшій країні. Ці зміни перевів Президент тому, щоб створити атмосферу більшої відваги діяння серед фахових дипломатів. Дотеперішній заступник асистента президента в справах країової безпеки Волт В. Росток стає дорадником державного департаменту і головою Ради Політичного Плянування. Асистент державного секретаря в справі зв'язків із Конгресом Брукс Гейс став асистентом Президента в Білому Домі. Гадають, що ці зміни в державному департаменті перевів Президент тому, щоб уодностайнити політичну лінію в деяких напрямках. Він перевів деяких своїх політиків із Білого Дому до державного департаменту, і навпаки, щоб вирівнялися ті розходження, які заіснували були в таких проблемах як „мирна коекзистенція", справа комуністичного Китаю та взагалі у відношенні до комуністичного світу.

В середу 29-го листопада випустять шимпанзе в лет довкола Землі

Кейп Канаверал, Флорида. — Представник Аеронавтичної і Космічної Адміністрації заявив, що в цьому тижні в середу 29-го листопада мають пробувати випустити ракету в лет довкола Землі з мавпою шимпанзе. Якщо цей запляований лет із мавпою вдасться, тоді зроблять все, щоб ще в цьому році міг відбутися лет першої людини - астронавта довкола Землі. Мав би летіти Джанн Г. Гленн або Мелком С. Карпентер. Вишколених є п'ять мавп шимпанзе, з яких одна вже летіла на коротшу віддаль. Мавпа матиме такі самі умовини лету, які будуть під час лету людини. Коли вдасться лет в середу, то науковці працюватимуть день і ніч, щоб ще в 1961-му році могла летіти людина довкола Землі. Мавпа мала б летіти три рази довкола Землі.

Кеннеді дав інтерв'ю представникові „Ізвєстій"

Вашингтон. — През. Кеннеді дав в минулу суботу, в Гаянніс Порті, де він звичайно перебуває під кінець кожного тижня, довге інтерв'ю редакторові совєтських „Ізвєстій", зятеві Нікіти Хрущова, Алексєєві Аджубеєву. Цей останній, вийшовши від Президента, був дуже вдоволений, відмовився виявити будь-що про зміст отриманого інтерв'ю та заявив лише, що це було „наполовину інтерв'ю та наполовину розмова". Він прославляв през. Кеннеді, як „молодого державного мужа, яким всі американці повинні гордитись" та признав рацію шефові бюра „НИТаймсу" у Вашингтоні, Джеймсові Рестонові, який раніше попередив Аджубея, що в президенті Кеннеді знайде „дуже доброго і ввічливого розмовця". Аджубей запевнив, що ціла розмова з през. Кеннеді, без скорочень, буде проголошена в „Ізвєстіях". При розмові був пресовий секретар Президента П'єр Салінґер та офіційні стенографісти.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** відзначив 340-ий **День Подяки** в ЗДА в колі своєї родини в Гаянніс Порті в Массачусетсі. 33 особи були в домі Президента, в тому 18 дітей, з яких 14 могли вже домагатися індичого м'яса. На почесному місці сидів батько Президента, колишній амбасадор до Англії Джозеф Кеннеді, який традиційно краяв індика та гостив ним присутніх. На обід були такі харчі: помідорова зупа, печений індик, журавина, солодкі картоплі, булка з маслом, різні роди пляцків та морожене.

● **Республіканський конгресмен** з Індіяни Доналд С. Брюс заявив, що в 1949 році конгресмен Джан Ф. Кеннеді оскаржував тодішніх урядовців в тому, що вони запродали Китай комуністам. Теперішній президент Кеннеді гостро виступив в Каліфорнії проти політичних екстремістів, хоч сам до них належав у 1949 році. — твердить конґресмен Брюс.

ДІФЕНБЕЙКЕР ЗАПОВІДАЄ НОВУ АКЦІЮ КАНАДИ ПРОТИ СОВЄТСЬКОГО КОЛОНІЯЛІЗМУ

Торонто. — В дні 22-го листопада 1961 р. в будинку королеви Єлисавети на Виставовій площі зібралися понад 10 тисяч мешканців метрополії, щоб віддати пошану і привіт прем'єрові Канади Джанові Діфенбейкерові. Заступлені були 29 етнічних груп, між ними найчисленніша та найбільш репрезентативна українська група. Концерт і прийняття тривали від год. 8-ої вечера далеко поза північ. Спонтанне привітання Діфенбейкера відбулося як відповідь за його минулорічну поставу перед ОН проти московсько-большевицького поневолення України та інших народів Східньої Европи. Прем'єр Діфенбейкер виявив у своїй промові, що Канада приготовляє резолюцію на терені Об'єднаних Націй з гострим натавруванням совєтського імперського колоніялізму". Совєтський Союз, заявив канадійський прем'єр, виступаючи в ролі оборонця колоніяльних народів, сам є нині найбільшою колоніяльною імперією". „Совєтський Союз — заявив він — збройною силою позбавив багато високо розвинених країн їхньої незалежности, стягнув на десятки тисяч їх громадян нужду і смерть, експлоатує їхні багатства та безжалісно здавлює всякі спроби тих народів зберігати свою національну самобутність". Совєтський Союз твердив в недавній дебаті в Об'єднаних Націях, що тепер все ще понад 71,000.000 людей перебуває в колоніяльному стані. Канадійський прем'єр звернув увагу, що Совєти вперто промовчують факт, що від останньої війни західні колоніяльні держави дали державну самостійність 37-ом країнам з 85 мільйонами населення. Канада веде в кулюарах Об'єднаних Націй пропаґанду в користь своєї резолюції і зголосить її щойно тоді, коли матиме відповідну підтримку і певність, що вона перейде. Як відомо, не тільки невтральні країни, але навіть деякі країни із бльоку НАТО не хочуть „дразнити" Москви справою поярмлених Совєтами народів, знаючи, що ця справа найбільше Москву болить і дразнить.

Джан Діфенбейкер

Д-р М. Клочко стверджує, що наука в СССР перебуває під тиском компартії і КҐБ

Монтреаль. — Д-р Михайло Клочко, український науковець в ділянці хемії, який вибрав волю в серпні ц.р., залишаючися в Канаді, опублікував у суботу дня 25 листопада в одному з канадійських журналів статтю про умови праці совєтських науковців. В цьому своєму першому після одержання азилю пресовому виступі д-р М. Клочко ствердив, що совєтська наука перебуває під постійним тиском і контролею комуністичної партії і совєтської таємної поліції. Протягом років д-р Клочко мав змогу переконатися, що в СССР не може бути мови про вільний розвиток справжньої науки і що совєтські науковці мусять достосувати свою працю до постійних вимог і настанов, а то й інтриг компартійних чинників і шантажу КҐБ. Д-р Клочко, донедавній керівник лябораторії ім. Курнакова при Академії наук СССР, подав далі, що він, як науковець мав змогу побувати і працювати в Австрії, в Індії і в Китаю, але для цих завдань він був призначуваний не науковими чинниками, але одним з вищих офіцерів совєтської секретної поліції. Водночас із цим, ствердив д-р Клочко, що, не зважаючи на те, що він був упривілейований і заробляв п'ять до шість разів більше, як пересічний совєтський робітник, його життєві, зокрема мешкальні, умови були дуже злиденні і цілком не відповідали тій позиції, що її він займав у науковому житті. Д-р Клочко живе і працює тепер в Канаді, але місце його перебування держать в таємниці.

Канада має рішитися просити ЗДА про атомову зброю

Оттава. — Співробітник щоденника „Ню Йорк Таймс" Таня Лонґ повідомляє про те, що є різні познаки, що канадійський уряд готов рішитися на непопулярний серед опозиції і населення крок: просити у ЗДА атомової зброї. Зміну в цій ділянці видно з недавніх заяв міністра закордонних справ Даґлеса Дарка і прем'єра Джана Діфенбейкера. Змінив своє строго опозиційне становище і провідник опозиції Лестер Б. Пірсон. Дискусія в справі атомової зброї ведеться майже два роки, уряд вагається то сюди то туди, залежно від настрою населення і політичної ситуації в світі. Але в останніх днях видно, що канадійці рішаться просити ЗДА про атомову зброю, бо мусітимуть йти за своїми союзниками з Північно - Атлантійського Порозуміння (НАТО). Але перед тим рішенням мусить бути договір між ЗДА і Канадою про спільну контролю атомової зброї.

Громада в Перт Амбою відзначила сторіччя Шевченка

Перт Амбой. — Минулої неділі, 26-го листопада, о год. 6:30 ввечері тут в авдиторії місцевої української католицької школи відбулася одна з найвеличавіших імпрез в громаді, концерт для вшанування Тараса Шевченка в сторіччя його смерти. На імпрезі був приявний дотеперішній парох громади, нововисвячений єпископ Преосв. Кир Ярослав Габро. Відкрив концерт голова місцевого Шевченківського Комітету Михайло Федишин, американський гимн і Шевченків „Заповіт" відспівав хор „Гомін" під дириґентурою Миколи Кормелюка, що опісля ще виконав ряд інших пісень, переважно до слів Шевченка. Промову українською мовою виголосив д-р Степан Галамай, а англійською мовою Йосип Лисогір. Деклямували вірші Шевченка М. Мазурек та Л. Клачко а гурток СУМА з Нюарку під проводом Ю. Кононева мав рецитацію. Іванна Кононів і Валя Калин при фортепіяновому акомпаніяменті виконали Шевченкове „Ой три шляхи", а В. Строчок і К. Мазурек мали фортепіянові соля. Ряд пісень до слів Шевченка виконав жіночий хор „Боян" під дириґентурою С. Грабара і закінчено імпрезу відспіванням „Ще не вмерла Україна".

● **Аеронавтична і Космічна Адміністрація** сподівається, що до двох місяців вдасться випустити на Місяць ракету - робот, яка досліджуватиме його.

УКРАЇНЦІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

Рим, (В. Я.). — В днях 18-22 листопада ц. р. відбувся в Римі 2-ий Міжнародний Конґрес т. зв. Конференції про політичну війну Совєтів. Перший конґрес відбувся рік тому в Парижі і згромадив інтелектуальну міжнародну еліту, заанґажовану в протисовєтській боротьбі. Цього року поновно з'їхалося до Риму коло 600 делеґатів всіх країн вільного, невтрального та опанованого большевиками світу. Поневолені народи були заступлені своїми політичними еміґраціями. Від українців прибула сильна делеґація Антибольшевицького Бльоку Народів (през. Я. Стецько, пані Я. Стецько, ред. Косик, ред. Б. Вітошинський і п. О. Тюшка), Українського Християнського Руху (през. д-р В. Янів і проф д-р . О. Кульчицький, який, крім того, репрезентував ще й Рух Українських Федералістів), та „Прологу" (п. А. Камінський). Українські делеґації взаємно співпрацювали і добилися поважних успіхів на тому важливому терені, що формує міжнародну опінію. Проф. д-р О. Кульчицький, проф. В. Янів та през. Я. Стецько прочитали доповіді, при чому тексти доповідей проф. Кульчицького і проф. Янева були помножені у документації Конґресу у французькій та англійській чи пак у німецькій та англійській мовах. У дискусії виступили ред. Б. Вітошинський, ред. Косик та ред. А Камінський. Делеґації та прелеґенти зголосили низку резолюцій, над якими буде переведена дискусія. Ред. Косик репрезентуючи Об'єднаня Українців у Франції, був у почесній президії одного із 8 засідань конґресу. В часі Конґресу наспіла інформація про викриття вбивника С. Бандери і д-ра Л. Ребета, що викликала глибоке враження.

У Мюнхені величаво відсвятковано 150-річчя народин М. Шашкевича

Мюнхен. (вл) — Більше як пів року працював у Мюнхені під головуванням одного з найбільших знавців життя і творчости пробудителя Галицької України, о. Маркіяна Шашкевича, проф. С. Шаха Ювілейний Комітет, приготовляючи академію, присвячену 150-літтю народження великого патріота і піонера національного відродження Західніх Земель України. Не диво, отже, що святкування випало небувало. Перед обідом в неділю 19-го листопада в місцевій парохіяльній церкві при Кірхенштрассе відправили три наші Владики — Архиєпископ Кир Іван Бучко з Риму, Екзарх Кир Володимир Маланчук з Парижу та Екзарх Кир Платон Корниляк з Мюнхену, — урочисту Службу Божу, в якій взяли участь сотні вірних з Мюнхену та околиць. Увечері всі зібралися знову до залі Софії, де й відбулася торжественна Академія. Святочну промову виголосив голова Комітету проф Ст. Шах. всупне слово — заступник голови проф. Є. Гловінський. У мистецькій частині брали участь хор під керівництвом І. Полуляха, солісти Олег Євсевський, Мирослав Вербек та О. Дубинька рецитатор Ол. Омельчук, декляматорка Ярка Войтович, піяністи Ізольда Омельчук та Ерік Ферстель. У програмі були виконані твори М. Шашкевича, озвучені різними композиторами ще на Батьківщині, як також нові пісні, написані до слів поета спеціяльно для свята, Остапом Бобикевичем та І. Полуляхом. Промова проф. С. Шаха показала М. Шашкевича у зовсім новому світлі, при тому вона виявила ще раз ту велику ролю, яку відіграв в історії нашого народу цей великий душпастир і поет.

Українці Мюнхену протестували проти московського злочину

Мюнхен. — (вл) У зв'язку з викриттям вбивника Степана Бандери, відбулися в неділю 19-го листопада в Мюнхені, в залі Кольпінґгавз при Кірхенштрассе, збори 200 українців, щоб запротестувати проти підступних мордів доконуваних на українських патріотах московськими аґентами з доручення уряду СССР. Головним промовцем на вічу був мґр. Ярослав Бенцаль. Він з'ясував слухачам вагу найновішого розкриття большевицького злочину, виконаного тому два роки у Мюнхені аґентом Сташинським, на наказ секретаря ЦК КПСС і найближчого співробітника Нікіти Хрущова Алєксандра Шелєпіна. Промовець пригадав дальше ті всі московські злочини, які були виконані в Україні на протязі останніх десятиліть і натаврував усіх безпосередніх і посередніх злочинців. Він виразхував також всі, розкриті в минулих роках, аґентурні акції, що переводились з різних баз КҐБ з наміром вбити Степана Бандеру, або схопити і знищити його родину. Після промови мґра Я. Бенцаля відчитав ред. В. Леник резолюції, які були прийнятті учасниками віча оплесками. Відкриваючи віче ред. В. Леник з'ясував коротко ті обставини в яких був злочин московського аґента Сташинського виконаний, а також пригадав всі ті провокаційні акції, які переводили большевики і їхні помічники у вільному світі, на протязі останніх двох років, намагаючись посіяти в українському суспільстві недовір'я до політичних діячів, вмовити, що Степан Бандера або поповнив самогубство, або був вбитий кимось з його співробітників, чи інших українських громадян, що живуть на еміґрації. У Президії протестаційного віча засіли: ред. Д. Чайковський, д-р Г. Васькович та мґр. Я. Бенцаль.

В наступну суботу українці Ню Йорку демонструватимуть проти вбивника Ст. Бандери

Ню Йорк. — У зв'язку з викриттям большевицького аґента Богдана Сташинського, що з наказу совєтського уряду вбив два роки тому провідника Організації Українських Націоналістів Степана Бандеру, а в 1957-му році видатного діяча українського націоналістичного руху д-ра Лева Ребета, українці Ню Йорку демонструватимуть в найближчу суботу, 2-го грудня, перед будинком совєтської делеґації до Об'єднаних Націй при 38-ій вулиці і Парк Евню. Демонстрація, яку влаштовують Організації Визвольного Фронту, відбудеться о год. 3-ій по полудні. В закликах до масової участи в демонстрації м. і. сказано: ‚Нехай український голос у цьому великому протесті буде такий голосний, як великі є жертви українського народу в боротьбі проти народовбивчого большевизму!"

ПРОГУЛЯНКА „ЗАРЕВА" НА „СОЮЗІВКУ"

Союзівка. — Минулої суботи й неділі, 25 і 26 листопада, українське академічне Товариство „Зарево" в Ню Йорку влаштувало осінню прогулянку на Союзівку, на яку прибули члени „Зарева" також з Филаделфії й інших місцевостей. В програмі дводенного побуту був висвітлений фільм „Вакації в Европі" та відбулися товариський вечір з веселою програмою і забава. Участь взяло понад 60 осіб.

ЗАХІДНІ ДЕРЖАВИ ВИРІВНЯЛИ РІЗНИЦІ ПОГЛЯДІВ В СПРАВІ БЕРЛІНУ

Лондон. — Дводенні наради між британським прем'єром Геролдом Мекмілленом і французьким президентом Шарлем де Ґолем, переведені в минулу п'ятницю вечером і в суботу минулого тижня, скінчились повним успіхом — запевняє англійська й французька преса. Не проголошено в цій справі ніякого офіційного комунікату, але за твердженням преси, през. де Ґоль пішов назустріч становищу ЗДА й Британії, що не слід пасивно триматись в справі Берлінського конфлікту й уникати розмов з большевиками. Раніше, де Ґоль стояв на становищі, що Совєти викликали штучно Берлінський конфлікт і тому це їхня справа проявити ініціятиву щодо компромісового полагодження його. Якщо — розумував раніше де Ґоль — Москва хоче війну, то вона буде на її історичну відповідальність, — коли ж вона її не хоче, то хай займе таке примирливе становище, яке вможливило б порозуміння. Тепер де Ґоль буцім-то прихилився до арґументів Мекміллена, що легше переговорювати з Хрущовим, як з будь-котрим іншим большевицьким ватажком та що краще дістати ґарантії щодо свободи Західнього Берліну і вільної комунікації з ним, аніж переговорювати про це з схід.-німецькими комуністами. Де Ґоль і Мекміллен погодились — твердить преса — що підсумки нарад канцлера Аденауера і през. Кеннеді, де Ґоля і Мекміллена, як теж Аденауера і де Ґоля, які ще мають відбутись в цьому тижні, переведе конференція міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини, заповіджена на 11 і 12 грудня ц. р. у Парижі. В наступних двох днях відбудеться конференція міністрів закордонних справ всіх 15-ох держав НАТО. Загальне переконання західніх коментаторів таке, що ці останні зустрічі державних мужів Заходу остаточно зліквідували всякі непорозуміння між ними щодо справи Берліну. Тим часом східньо-німецький комуністичний ватажок Вальтер Ульбріх заявив, що справа підписання мирового договору з Східньою Німеччиною „дуже спішна" та що він не погодиться на визнання Заходом Східньої Німеччини лише „де факто", а вимагає і визнання „де юре". Він поставив за передумову скасування „миру ганьби" в Берліні — виступлення Західньої Німеччини з НАТО та її невтралізацію. Застерігся теж, що супроти Східнього Берліну не зобов'язує чотиродержавний статус і що західні держави не мають ніяких договірних прав в Східньому Берліні.

Виринула надія на розв'язання ізраїльсько-арабського конфлікту

Об'єднані Нації. — Д-р Джозеф І. Джонсон, президент аґенції Карнеґі — фундації для міжнародного миру, перевівши три тижні на Середньому Сході з уповноваження від Палестинської комісії Об'єднаних Націй, склав широке звідомлення тій Комісії, в якій ствердив, що однаково ізраїльські як арабські лідери висловили готовість розглядати ступнево, „крок за кроком", можливості розв'язання проблеми палестинських втікачів. Ці втікачі, це тепер уже кругло 1.200,000 колишніх арабських мешканців Палестини, на обширі якої постала Ізраїльська держава. Ті араби втекли з своїх домів під час воєнних дій і не могли вже туди вернутись та від того часу живуть в прикордонній смузі між Ізраїлем і його арабськими сусідами, головно в Йорданії та Єгипті, які проте не приймають їх як своїх повноправних громадян і не включають у свою економіку. Велика кількість тих втікачів живе все ще у шатрах і користає з допомоги та харитативної опіки Об'єднаних Націй. Дж. Джонсон перестеріг, що шлях до розв'язки проблеми, яка є найбільшою перешкодою для загального ізраїльсько - арабського замирення, є ще далекий, бо обидві сторони одна до одної страшенне підзорливі, недовірливі та ворожо насторожені. Проте всі лідери, з якими він нараджувався, признали потребу розв'язання цієї проблеми та виявили зацікавлення конкретним проєктом, що його представив Джонсон: наводнення пустинного обширу Гази, де є найбільше втікачів, та створення там масових нових варстатів праці — фабрик і т. д. Тим часом ОН продовжуватимуть допомогу арабським втікачам.

ПАПА СВЯТКУВАВ СВОЄ 80-ЛІТТЯ

Рим. — В минулу суботу Папа Іван XXIII скінчив 80 літ життя. Офіційно святковано ці роковини вже 4 листопада, сполучивши їх з третіми роковинами коронації Папи. В суботу Папа поїхав на т. зв. Гору Янікулюм до Колеґії пропаґанди віри і виголосив промову до 290 вихованців духовних семінарій з 60-х країн. Повернувшись до Ватикану, Папа прийняв багатьох відвідувачів, між іншими на збірній авдієнції для 600 паломників з Австрії. Він прийняв також кардинала Амлето Джованні Сіконані, який виїде на чолі цілої делеґації на релігійний конґрес до Далласу в Америці.

У СВІТІ

● **Індійський прем'єр Неру** натякнув в розмові з американським амбасадором в Ню Делі Джоном Кеннетом, що вндовзі, мабуть, він, Неру, знову стрінеться з президентом Кеннеді. Неру відмовився сказати, де це мало б статися. В січні 1962 року до Індії поїде пані Кеннеді, але Президент не буде товаришити їй.

● **До Варшави** вернулась Уршуля Дішер, любка колишнього другого секретаря в американській амбасаді Ірвіна Скарбека, який нібн, щоб охоронити її від переслідувань комуністичної влади, зраджував комуністам американські тайни. Американці зорганізували були переїзд Уршулі Дішер до Західньої Німеччини й потім до Вашинґтону на судовий процес проти Скарбека. Після засудження його на 30 років в'язниці за шпигунство, тій польці не продовжено пашпорту. Вона твердить, що вона політично не заанґажована і тому влада в Польщі її не каратиме.

● **В Уґанді** в Африці, біля озера Танґаніка, розбився літак на службі Об'єднаних Націй. З 10-х осіб у ньому — чотири, між ними пілот, згинули, а шестеро врятувались. Розшуки за тим пропавшим без вісти літаком, тривали кілька днів. Між врятованими є три італійці, один індієць, один араб і один ірляндець.

● **Королева Єлисавета II** закінчила в минулому тижні свою 11-денну державну візиту в африканській Ґані. За ввесь час не було ніодного неприємного для неї інциденту чи неспокою. В минулий понеділок Єлисавета з своїм чоловіком і почотом вісіла на корабель „Брітанія" й від'їхала до Ліберії. В дорозі до Лондону вона ще відвідає Сієрра Леоне, Ґамбію і Сенеґаль.

● **„Носс Дойтшлянд"**, офіційний східньо - німецький щоденник, проголосив три дні тому передову статтю в обороні Вальтера Ульбріхта проти атак на нього з приводу введеного ним „культу особи", але в другому виданні того газетного числа — ту статтю стягнено. Цей факт є коментований, як заповідь сумерку політичної кар'єри німецького комуністичного ватажка.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Порушення принципу волі

Минулого тижня сталась подія, яка, може, минеться й без ніяких дальших наслідків, але — для нас — вона дуже важлива, як нове порушення принципу волі людини, принципу журби за життя і свободу людини. На шляху між Західнім Берліном і Франкфуртом у Західній Німеччині східньонімецька поліція зупинила американський потяг, і заявила командантові потягу, що в одному з вагонів переховується втікач із Східної Німеччини. Німецьким комуністам не дозволено перевести ревізії, але самі американці, викликавши з Берліну американського полковника, перевели по вагонах докладну ревізію, німецького втікача дійсно виявили і — видали його комуністам. Аж через 15 годин після затримання потягу комуністи пустили його в дальшу дорогу.

Американські коментатори не виключають в даному випадку комуністичної провокації: мовляв, той втікач був комуністичним агентом, якого зумисне „перепачковано" на той потяг, щоб опісля зробити капость американцям, давши їм показу „лекцію", що наземна комунікація між Західнім Берліном та Заходом, яка проходить по східньонімецькій території шириною 118 миль, цілковито залежить від ласки - неласки комуністів. Однак, це тільки здогад, а не доказаний факт. Але навіть, коли б це була й правда, то й у тому випадку не можна було видавати того чоловіка німецьким комуністам. Навпаки, треба було б його арештувати, провести докладне слідство і перевірити, чи він є дійсно комуністичний агент, чи чесний політичний утікач, якому належить міжнародно-правна охорона.

Видача комуністам будь-якої людини — це злочин, який заперечує всі принципи американських ідеалів волі і потурає комуністичній системі терору проти всіх дійсних та уявних ворогів режиму. Така масова видача залишилась як найчорніша сторінка в історії перших місяців - років англо - американської окупації в Европі за останньої світової війни. У свіжій ще пам'яті збірні й індивідуальні трагедії з того часу. Люди ховались по лісах, як звірі, щоб не попасти в руки совєтських репатріяційних комісій. Десятки тисяч колишніх підсовєтських громадян, що воювали, як добровільці з німецькій армії проти Совєтів — а було між ними багато українців — видано большевикам на розправу. Видано Власова і його армію, видано козаків Краснова, видано військові формації, які були природними західніми союзниками і нині в хольодній війні проти Совєтів пригодилися б при творенні американських „спеціяльних військ" на випадок війни проти СССР або для операцій на загрожених комуністами теренах. І тільки завдяки енергійній акції керівників національних еміграцій і їх земляків у вільному світі, зокрема з Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, американські власті припинили неславну практику примусової репатріяції і прийняли принцип репатріяції добровільної і пошанування права політичного азилю.

Такий випадок, як оцей із втікачем на американському потязі, кидає похмуре світло на спосіб думання деяких американців, які ще й нині не всилі визбутися у відношенні до російських та німецьких комуністів тієї льояльности, яка тут не повинна мати ніякого застосування. Ідеї тут „тільки" про одну людину. На тлі страхітливого явища плянового винищування цілих народів, чи навіть на тлі „муру ганьби" в Берліні, який коштував життя вже десяткам людей, доля одної та ще й анонімової людини ніби маловажна. Але принцип є принципом у відношенні як до одиниці, так і до колективу. І коли б на Заході не була притуплена совість і коли б західня преса та всі інші керівники західньої публічної опінії приклали менше ваги до сенсацій, а більше дбали за збереження чистоти принципів волі не лише в теорії, але й у життьовій практиці, то з приводу тієї одної події вони повинні були б ударити на сполох. Бо принцип волі — найбільша з великих справ.

Компартія і реєстрація

Провід комуністичної партії З'єдинених Держав Америки і її члени намагаються представляти себе не тільки, як льояльних громадян держави, але навіть як єдиних оборонців демократичних установ в цій країні, побудованих на американській Конституції. Компартія ЗДА рішуче заперечує свою агентурність, значить факт, що в усій своїй діяльності і в напрямних своєї політики вона діє на американському терені, як агентура чужої держави, а кожен її член є насправді або совєтським агентом, або навіть шпигуном і диверсантом. Але вистачить ознайомитися хочби побіжно із публікаціями й енунціяціями компартії ЗДА, щоб переконатися, що завжди й усюди вона здійснює завдання очолюваного Москвою міжнародного руху, спрямовані на державний переворот і на встановлення комуністичного ладу в цій країні.

Щоб не шукати далеко прикладів, треба пригадати, що закордонно - політична лінія компартії ЗДА узгіднена до подробиць з лінією Москви. У своїх друкованих комуністичних і т. зв. „прогресивних" органах американські комуністи визначають, як головного спричинника всіх криз — в Конго, Ляосі, Берліні та ін. — американський уряд, обвинувачуючи його в усіх можливих інтригах та агресіях, і не минають нагоди називати державу, громадянами якої вони себе вважають, імперіялістичною, а членів уряду „імперіялістами", „вислужниками капіталістичних акул", а то й „убивниками", як це було, наприклад, із справою Люмумби. З другого боку комуністичні пропагандисти в ЗДА представляють у своїх виступах і виданнях совєтський уряд і комуністів СССР, як єдину миролюбну силу в світі, яка тільки про те й думає, щоб зберегти й утривалити світовий мир. Вже самої цієї пропаганди в зовнішньополітичних справах вповні вистачає, щоб визначити компартію ЗДА, як агентуру, а її членів, як агентів. Це визначення встановили американські законодатні й судові чинники на підставі незаперечних матеріялів, розглядуваних протягом десятьох років, а після всіх відкликів компартії та її правних оборонців їх підтвердив Найвищий Суд у своєму рішенні з 20-го липня ц. р. Відклик від цього рішення, яке зобов'язувало компартію, як агента чужої держави, зареєструватися в урядових установах, значить подати списки своїх членів і джерела своїх прибутків, був дефінітивно відкинутий 9-го жовтня ц. р.

Не зважаючи на всі свої заяви про льояльність супроти З'єдинених Держав Америки і на безупинні заперечення своєї агентурности, провід компартії у ЗДА не виконав досі ні одного з судових чи й урядових розпорядків, базованих на рішенні Найвищого Суду, і востаннє, після уплину призначеного 30-денного речинця, відмовився взагалі зареєструватися. В непідписаному листі до департаменту справедливости провід компартії умотивував свою відмову . . . „конституційним правом" кожного громадянина ЗДА „не інкримінувати себе самого", значить, не обтяжувати себе нічим, що могло б йому пошкодити перед законом. Отже, компартійний провід відмовився від реєстрації, хоч за це загрожує йому грошова кара в сумі 10.000 долярів за кожний день, що мине від зобов'язуючого речинця реєстрації, або ж така сама грошова кара із карою в'язниці до п'ятох років для кожного з 16 членів проводу компартії за кожний день від моменту їхньої відмови від реєстрації. Водночас із цим переслухувані палатною комісією в справах антиамериканської діяльности комуністи далі відмовляються зізнавати про свою приналежність до компартії, закриваючись правом американських громадян, гарантованим їм п'ятою поправкою до Конституції.

Цією своєю поведінкою компартія і її члени підтверджують тільки свою агентурність і доводять, що громадянські права потрібні їм виключно для того, щоб могли вільно під охороною Конституції вести підривну роботу на знищення цієї ж Конституції і забезпечених нею демократичних свобід.

„ЯК МИ ВБИЛИ БЕРІЮ"

З новими ревеляціями про криваві діла цим разом уже не Сталіна, а його „розоблачителя" Хрущова, виступив у лондонському „Дейлі Експрес" з 16-го листопада ц. р. Колін Лавсон. Цей акредитований у Варшаві відомий англійський журналіст з перших джерел довідався про подробиці „ліквідації" міністра НКВД Лаврентія Берії і подав їх до відома широкому світові.

Нікіта Хрущов, — пише К. Ловсон, — уперше розповів повну історію екзекуції головного керівника совєтської секретної поліції Л. Берії, претендента на сталінську спадщину, і участь, яку в тій справі він сам відіграв.

Правду про вбивство Берії, найстрашнішої людини в Совєтському Союзі сталінських днів, тримали в таємниці протягом восьми років. Народові сказали лише те, що розстріляно цього енкаведиста числа один за зраду після шестиденного закритого судового процесу. Проголошено це було взимі 1953 року. Але деталі розкрив Хрущов найближчим своїм партнерам у комуністичному світі в довірочній розмові під час останнього партійного з'їзду в Москві.

Головні моменти розповів мені, — пише Лавсон, — один чоловік тут, у Варшаві, де червоні дипломати можуть висловлюватися вільніше, ніж деінде поза залізною завісою.

Хрущов сказав: „На черговому засіданні Президії ЦК ми довідалися, що Сталін мав серцевий удар. Але секретна поліція Берії не дозволила нам відвідати його. Сталін залишався без ніякої медичної допомоги протягом трьох годин. Коли він помер, ми, комуністичні провідники, зійшлися, щоб визначити негайні заходи. Ми погодилися на тому, щоб Маленков, Молотов і Берія стали на чолі уряду, а я мав би перебрати партійні справи".

В цім місці Хрущов зробив павзу, випив зі склянки води і похилив голову. Далі він спитав: „Як зліквідували ми Берію?" — і розповів таку історію:

„Ми заприсяглися ніколи не вертатися до методів терору, ужиганих Сталіном. Але Берія поставив біля нас своїх сторожових псів. Він знав про кожне наше слово і кожний наш рух. Що більше, Берія почав обсаджувати своїми людьми всі найважливіші пости. Наприклад, Мельникова призначив він першим секретарем комуністичної партії в Україні. Всіх, хто відмовлявся бути слухняним знаряддям Берії, таврована ім'ям саботажника. І тоді я почав радитися з Маленковим, Молотовим і Булганіним, як би то звільнитися від Берії. Головна трудність полягала в тому, що секретна поліція обшукувала кожного, хто приходив до Кремлю. Ніякої пальної зброї — навіть персональної — не дозволяли мати при собі нікому. Один тільки Берія міг носити зброю. І він мав 15 відділів НКВД до свого розпорядження і під своєю контролею".

„Як ми діяли? — спитав Хрущов. — Ми скликали надзвичайне засідання Президії ЦК, одинадцять осіб, під претекстом обговорення деяких військових справ. Це дозволило нам мати напохваті кількох генералів, які чекали в сусідній кімнаті, щоб в разі потреби служити нам своїми інформаціями. Головував Маленков. Біля своєї ноги мав він вмонтований в підлозі гудзик, сполучений електричним проводом із дзвінком у сусідній кімнаті. Серед цих генералів були Жуков і Малиновський" (тепер — міністер оборони).

І тут Хрущов розкрив ім'я людини, яка фактично вбила Лаврентія Берію. Він сказав:

„Головну ролю відіграв Москаленко, командувач Московської військової округи. Це він потайки проніс револьвер до Кремлю".

Слухачі Хрущова, — розповідав Ловсонові його інформатор, — мовчали. Про водку всі забули. Забули й про кав'яр та інші перекуски, що стояли перед ними на столі. А Хрущов вів далі:

„Я запитав Берію, яке право має він брати участь в засіданні Президії. Я пригадав, що в 1934 році товариш Спіркін обвинувачував Берію, як агента британської розвідки в 1918 році. Сталін інтервеніював тоді у цій справі, і Спіркін своє обвинувачення потвердив. Я запитав Берію, що він може про це сказати. Берія відповів, що Сталін докладно знав усе про цю справу і був задоволений вияснення її провокаційного підложжя".

Тоді, звертаючись до принишклої авдиторії, Хрущов заявив:

„Я наполягав на повнішому виясненні і вказав на те, що Берію ніколи формально не приймано до партії, навіть до найменшого її осередку. Що ж міг робити він на засіданні Президії Центрального Комітету?"

І далі Хрущов розповів про криваву розправу над шефом совєтської секретної поліції.

„Берія, — сказав він, — вислухавши мене, раптом нахилився вниз до своєї течки, що стояла сперта на ніжку стільця. У тій течці лежав револьвер. Але я миттю викрутив йому револьвер з руки . . . Маленков розгубився і довго намацував ногою гудзика на підлозі. Нарешті, він натиснув гудзика, і на порозі з'явився генерал Москаленко і — зліквідував Берію".

При цій нагоді Хрущов заявив, що не маршал Жуков, як думали досі на Заході, відіграв головну ролю в розгромі „антипартійної групи", перекинувши до Москви військовими літаками членів Центрального Комітету, які виступили по боці Хрущова. Хрущов сказав: „Дмитрій Полянський був справжнім героєм в цьому епізоді". Справді, Полянський, недавно ще мало знана постать, після тих критичних подій у Кремлі дуже швидко видряпався на самий верх партійної драбини. Тепер він — член Президії ЦК КПСС.

Інформації Коліна Ловсона, що їх дістав він у Варшаві, дуже ймовірно „просочилися" з Кремлю з відома самого Хрущова, бо не може він не знати, як ненавиділи Берію підсовєтські люди. Такого роду ширення інформацій задля власної популярности належить до тактики Хрущова. Можливо й секретну доповідь на 20-му з'їзді партії в 1956-му році виголосив він з тим розрахунком, щоб вузькими каналами дійшла вона на Захід і до народів СССР — щоб підготовити їх психологічно до антисталінських виступів на 21-му з'їзді цього року.

Антисталінську лявіну, яку зрушив Хрущов, тяжко тепер стримати. В неминучій „лянцюговій реакції", що постала з розкриттям злочинности не тільки Сталіна, але й створеного ним політично - господарського режиму, — мусітиме Хрущов іти далі й далі. Тепер стоїть він перед грізним, покищо німим запитом: „А що ж робив ти, яка твоя роля була в тих днях масових убивств?" — І ще: „Чому ж, побиваючись за зліквідованими Сталіним партійними секретарями та генералами, мовчиш ти про мільйони замучених сталінськими посіпаками невинних простих людей, жерта культу особи?"

Імовірно, що з розвитком подій новий московський диктатор змушений буде „регабілітувати" також і жертви сталінського розкуркулення, незчисленні жертви примусової колективізації, штучного голоду 1932 - 33 року і всіх тих фабрикованих НКВД процесів проти „шкідників" і „ворогів народу". Діючи випробуваними ще Сталіним методами демагогії і фальшування, Хрущов, активний учасник всіх тих злочинів, може спробувати, як „найвищий суддя", осудити технічних виконавців партійних наказів з тих часів — усіх тих, кого поневолені Москвою народи вже давно прокляли й осудили.

В. С-ко

НЕСПОДІВАНІ ВИСЛІДИ ГОЛОДІВКИ

Париж. — Як ми вже писали, після доволі спокійного перебігу демонстрацій 1-го листопада у Франції панував повний оптимізм щодо відновлення і успішного висліду переговорів з альжирським підпіллям. Оптимістичні заяви були й з другого боку — збоку проводу підпілля.

У першій половині листопада генерал де Голь відвідував Корсику та Тульон, де виголосив кілька промов, у яких недвозначно признав, що вважає підпілля за один з основних чинників Альжиру, бо воно — на його думку — має за собою більшість населення. Він натякнув, що вважає певним, що референдум в Альжирі принесе самостійність цій території, і підкреслив, що не ставить ніяких передумов для відновлення переговорів. При цьому він висловив настільки тверду надію на остаточне полагодження альжирської проблеми, що вже говорив про те, що буде після цього: референдум і нові вибори. Деякі агенції навіть докинули, що де Голь начеб то заявив, що після полагодження альжирського питаня, він залишить свій пост голови держави.

Хоч це останнє було урядово заперечене, в усіх створилося переконання, що переговори ось-ось відновляться, і то з виглядами на закінчення війни. Збоку підпілля посипалися заяви, що воно готове на співпрацю з Францією, коли Альжир стане самостійним, що воно готове навіть дискутувати й про питання гарантій для европейського населення Альжиру (одна з найбільш спірних точок!), готове приступити до переговорів без будь-яких передумов.

Але раптом преса принесла вістку, що у в'язницях Франції альжирські в'язні почали голодівку. А почали її тому, що ще 1-го листопада почав голодівку Бен Белля і його чотири товариші, які перебували в спеціяльному замку, як екстра - в'язні. Бен Белля почав голодівку наче б для того, щоб добитися повного застосування статусу політичних в'язнів до всіх альжирців. Але преса заявляла, що голодівкою він хоче добитися звільнення, щоб взяти участь в переговорах.

Хто такий Бен Белля? Це — міністер підпільного альжирського тимчасового уряду. це — одна з найблискучіших постатей підпілля, основоположник його і сьогодні одинокий з тих провідників, що починали повстання сім років тому. Арештований він був 1956-го року разом із своїми товаришами, з яких двоє також мають титули міністрів тимчасового підпільного уряду. Коли Бен Белля летів марокканським літаком з Марокко до Тунісії, французькому пілотові наказано через радіо приземлитись в Альжирі і пасажирів його заарештували. Вони й досі перебувають у французькій в'язниці.

Якби були вони заарештовані десь на французькій території, все виглядало б нормально. А так Марокко не перестає говорити про порушення невтральности повітряного простору, про незаконне перехоплення марокканського літака й незаконне арештування гостей марокканського уряду. В хвилині, коли пишемо ці рядки, Бен Белля і його товариші, що голодували вже двадцятий день, перевезено до підпаризького шпиталю. Інші альжирські в'язні на заклик Бен Беллі припинили голодівку 20-го листопада.

У Марокко вже на чотирнадцятий день голодівки відбулись маніфестації лівої опозиції, яка домагається від уряду рішучих заходів проти Франції. Маніфестації мають повторитися і можуть привести до кривавих зударів з поліцією, а в дальшому загрозити самому урядові. Зміна уряду в Марокко може мати далекойдучі наслідки, зокрема зірвання тісної співпраці між Францією і Марокком, започаткованої договором про самостійність цієї держави Північної Африки.

Султан Марокка Гассан II вислав до Парижу своїх міністрів, які домагалися звільнення Бен Беллі і товаришів. Для Франції це не проста справа. Як би там не відбувся арешт, Бен Белля належить до провідників підпілля, до воюючої сторони, і звільнити його це значить підсилити підпілля. Ген. де Голь особисто в цій справі заанґажований, бо він не раз заявляв, що звільнить Бен Беллю, якщо підпілля погодиться на припинення атентатів.

Французька преса натякає, що Бен Белля домагається звільнення, щоб при розподілі постів у майбутньому уряді самостійного Альжиру його не поминули його власні товариші. Важко сказати, чи це правда. В кожному разі підпілля було змушене поставити, як передумову для відновлення переговорів, усунення причин голодівки. Це не проста річ, бо, наприклад, в одній в'язниці голодівка виникла внаслідок того, що в'язні хотіли транзиторів. Їм їх дали, але у Франції є десятки тисяч інтернованих, і запевнити всім люксус неможливо.

Марокканські міністри пропонували вихід: перевести Бен Беллю до лікарні, яка була б під зверхністю Марокко. Бен Белля тоді перебував би на становищі в'язня, незалежного від французької влади, але - на французькій території. Остаточно, Бен Белля припинив голодівку на базі компромісу: йому дали марокканського лікаря, але в французькій лікарні. З другого боку — французький уряд заявив, що він знайде спосіб, щоб Бен Белля взяв участь у майбутніх переговорах. Французи вже на багато дечого погодилися б, але ж не можна вимагати від них капітуляції перед виборами, бо це поставило б їх у незручне становище.

Але питання відновлення переговорів відсунулось, бо ж підпілля не могло їх починати, коли в'язні голодували, а Бен Белля в шпиталі. І так підпілля мусіло поставити передумову для відновлення переговорів. Положення несподівано ускладнилось, але відчувається, що обидві сторони заклопотані таким поворотом справи й готові шукати виходу. А коли обидві сторони хочуть, то напевно спосіб знайдеться.

О. Д-вич

Теодор Данилів

Вечір в Атенах

Мій літак з Мюнхену до Атен летів через Цюріх. У Цюріху я мав чекати годину, але прийшлось затриматись аж дві години, і, коли я прибув до Атен, мені сказали, що мій літак до Нікозії уже відлетів.

Треба було в Атенах чекати цілий день.

І ось 14-го вересня 1961-го року на терасі готелю Кінґ Джордж сидів я при вечері.

З тераси розкривається чудова нічна панорама міста, розташованого в кітловині, замкненій з півночі пасмом гір Пентелікону; всередині тієї кітловини, як чубок на великодній бабці — Лікабет, найвищий пункт в Атенах.

Світла підіймаються знизу вгору по узбіччях гір, забудованих домами, і творять ніби світляний обруч. Чим надворі темніше, тим той обруч ясніший.

Того пам'ятного вечора нічна панорама Атен мала особливу красу: то був день заручин принцеси Софії із сином претендента на еспанський трон — дон Хуан Карльосом.

Населення Атен вітало молодих з ентузіязмом, газети присвятили багато матеріялів.

Увечері гори Акрополь та Лікабет були ілюміновані. Враження величне: освітлений із долини Акрополь виступав у всьому своєму масштаті, він неначе звисав над містом. А напроти нього не менш величний Лікабет із маленькою церковцею нагорі, біленькою, залитою світлами рефлекторів.

Після вечері пішов я пройтися містом.

Хоч було вже після 11-ої години, каварні й ресторани ще були відкриті, і греки, що їх випсанювали, жваво обговорювали нинішню подію та інші проблеми, яких Греція має тепер немало. Одна з цих проблем — це втеча населення із сіл і містечок до великих міст, у першу чергу до Атен.

Цю втечу ілюструють найкраще такі цифри:

У 1920-му році населення Атен становило менше як — 500.000, у 1928-у році — 800.000, у 1940 р. — 1.125.000, у 1954 р. — 1.380.000, а на початку 1960 р. — 1.500.000, тоді як все населення Греції виносить кругло 8.5 мільйона людей.

Такий великий приріст населення столиці не має оправдання ні в натуральному прирості, ні у розвитку промисловости міста, яка могла б забезпечити працею тих людей.

В основному цей приріст населення столиці пояснюється тим, що люди прагнуть жити у великих містах, і, як тільки мають якунебудь спроможність, переходять до них.

Факт цей турбує грецьких державних мужів, бо створює поважні трудноші у ділянці комунікації, постачання води, світла, опалу, продуктів харчування і житла. Крім того країна обезлюднюється не тільки на материку, але також на островах, таких, як Самос, Лесбос, Корфу, Закинтос та інші. І тому справа посагу-приданого для принцеси Софії, яку грецькі газети обговорювали, вважаючи, що увесь народ має подбати про цю справу — це тільки малий клопіт з-поміж тих, які Греція має.

Д-р Лука Луців

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(У 150-річчя з дня народження)

(21)

Відзначили 100-роковини смерти М. Шашкевича і українці в Канаді по своїм силам Богослуженнями, маніфестаціями, концертами, як засвідчує згадування вже вище о. Д. Д. Попович, ЧСВВ на 95 ст. книжки „МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ на тлі відродження Галицької України" (Самоосвітні Листки, ч. 8. Видавництво оо. Василіян. Мондер, Алберта, 1944, ст. 104). Ця книжечка складається з двох частин: 1. Галичина перед виступом Маркіяна і 2. М. Шашкевич.

о. Дамаскин Попович закінчив свою книжечку словами, які варто пригадати:

„Річ прегарна, коли ми говоримо різними мовами. Чим більше їх знаємо, тим краще для нас. Однак дуже сумно, коли чужою мовою говориться, а рідної не знається. Такий чоловік скорше чи пізніше пропащий для свого народу.

Українська мова є одною з найкращих мов на світі. Так кажуть учені філологи. І щодо багатства слів вона одна з перших. А що там за різнородність, який численний добір слів, здрібнілих виразів!

Тяжким обов'язком, відвічальним перед Богом, є навчити своїх дітей рідної мови, вщіплати в них духа українського. Навчім їх любити свою мову, свою пісню, посилаймо їх у рідну школу, в нашу церкву, нашу організацію" (ст. 102).

Крім того оо. Василіяни в Мондері видали той „Ювілейний календарець 1843-1943" (якого ми не бачили) і кілька композицій до слів Маркіяна Шашкевича.

Братство Українців Католиків у Канаді (БУК) видало книжечку „ПРОБУДИТЕЛЬ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ". о. Маркіян Шашкевич 1843-1943. (Бібліотека БУК'а, ч. 10. Йорктон, Саск., 1943, ст. 20). В книжечці є стаття про М. Шашкевича і кілька його творів. В кінці її читаємо:

„Продовжайте діло о. Маркіяна Шашкевича на нашій вольній землі Канади, здійснюйте його найкращі сподівання.

Нехай в століття смерти Маркіяна судиться нам стати рівними з рівними народами світу, бо наша кров задармо не ллється на всіх побоєвищах світу. З великої ідеї і великої волі твориться великий чин!

Тим чином є відроджена віра в серцях многих.
А хто вірою живе в Христі, той непобідимий!" (ст. 20).

Як „відзначають" Шашкевичеві роковини комуністи.

Український нарід на своїх землях не може згідно зі своєю волею й бажанням відзначити 150-річчя з дня народин М. Шашкевича, бо там можна писати й говорити тільки те, що не шкодить окупаційній московській владі.

Московсько-большевицький режим на українських землях не міг замовчати творчости М. Шашкевича, як замовчує діяльність Олександра Кониського, Панька Куліша, Бориса Грінченка та інших. М. Шашкевич започаткував нову добу в житті на українських західніх землях, тому не можна його зовсім зігнорувати, його треба фальшувати так, щоб з того окупаційному режимові не було жадної шкоди.

І це зроблено ще за рік перед ювілеєм, в 1960-му році, коли видавництво „Радянський письменник" у серії „Бібліотека поета" випустило чепурненьку книжечку під заголовком „МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ". ТВОРИ. (Київ, 1960, ст. 170). Цю книжку впорядкував, вступну статтю і примітки написав кандидат філологічних наук В. Т. Дмитрук, який помер ще до видання книжки. До Редакційної Комісії належали: М. Бажан, О. Засенко, С. Крижанівський, А. Малишко, М. Нагнибіда, Л. Новиченко, Л. Первомайський, М. Рильський і П. Тичина. Але цей редакційний штаб — це тільки зовнішня прикраса, бо, як згадано, книжку підготовив до друку небіжчик Дмитрук.

Упорядник, очевидно, не міг не згадати у вступній статті про „прогресивну російську культуру" за царя Миколи І, який замучив Т. Шевченка. Галичина була тоді відірвана від тієї „прогресивної російської культури", і тому то переводилась там „політика онімеччування", освіта „навіть у сільських школах, велась німецькою та польською мовами". Це все правда, і ми вже про це згадували, але якою мовою навчали тоді в школах на українських землях, що були під рукою царя Миколи І, про це В. Дмитрук не говорить . . .

Автор статті „М. Шашкевич" справедливо пише про „жорстоке соціяльне і національне гноблення" під Австрією але робить це в такому дусі, немов би на Україні під російською займанщиною було краще . . .

В. Дмитрук пише, що „громадська і літературна діяльність М. Шашкевича . . . була надихана ідеями спільности українського народу з російським" (ст. 5), але цього ми не знаходимо в творах автора „Русалки Дністрової". Неправду написав Дмитрук і тоді, коли твердить, що „обстоюючи свої переконання, М. Шашкевич спирався на історію культури Росії", бо, як ми вище згадували, провідник „Руської Трійці" почав діяти під впливом того, що українські письменники (І. Котляревський, П. Гулак-Артемовський, Гр. Квітка) писали рідною мовою, а також і тому, що чехи та серби саме тоді почали були відродження своїх літератур, і члени „Руської Трійці" мали навіть особисті зв'язки з представниками цих слов'янських народів.

Та крім всієї цієї неправди про російські впливи і російські заслуги, яка є вже майже обов'язковою в писаннях совєтських критиків, В. Дмитрук хоче це вмовити в читача, що Шашкевичів сонет „До *" — безбожницький твір . . .

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Незабутній Шевченківський вечір в Боффало, Н. Й.

В неділю, 12-го листопада в нас відбулася чергова імпреза, запляснована Шевченківським Комітетом. Часом ми маємо забагато імпрез, і вони стають монотонними і нецікавими. Але той вечір, присвячений творам Т. Шевченка, у виконанні наших мистців Й. Гірняка і О. Добровольської, залишає незабутнє враження.

Твори Шевченка, виконані на високому мистецькому рівні набирають ще більшої краси і сили, дістаються до найдальших закутин душі і роблять тебе гордим, що ти є українець, що це твоя нація видала такого Велетня, який повстав проти кривди, знущань і поневолення людини, який своїм словом піднімав і піднімає наш народ на боротьбу за справедливість, проти поневолення. Ми, молодь, надіємось, що наша нація ще видасть з себе такого Велетня, який як Шевченко, об'єднає нас всіх і примусить зрозуміти, що ми одна українська нація, яка спільно мусить іти до мети. На превеликий жаль, дуже мало нашої молоді прийшло на той вечір. А шкода, бо може б вони хоч тут зрозуміли, що мусять гордитися зі своєї мови. — Надіємось, що таких вечорів буде у нас більше.

Наталка Гайдак

Йонгставн, Огайо, в поклоні о. М. Шашкевичеві

Українська католицька парафія в Йонгставні, Огайо, влаштувала 12-го листопада Святочну Академію в 150-річчя народин о. Маркіяна Шашкевича.

В Академії взяв участь Мішаний хор української католицької церкви „Боян" під дириґентурою п. А. Когута, Мандолінова оркестра місцевого Юного СУМА під дириґентурою мгр. М. Жмуркевича та тріо: п-і Катерина Штинь з доньками Орисею і Марусею. Акампаніювала їм на фортепіяні третя донька, панна Оксана Штинь. Пан Василь Прокопик виголосив рецитацію, а пані Ф. Стапай з малою Ксенею Луць мелодеклямацію „Веснівка". Деклямували ще пластун Гриць Соломон та мала пластунка Мартуся Штинь.

Реферати про життя, діяльність та змагання о. М. Шашкевича виголосили: о. монс. Лев Адамяк англійською мовою та д-р Роман Стахура українською. (рс)

Зустріч абсольвентів УГА — УТГІ

Українська Господарська Академія, перейменована на Український Технічно - Господарський Інститут в Чехословаччині, — Німеччині, це безпосереднє і фактичне продовження українських визвольних змагань 1917 рр., це історія безперервної боротьби за нашу незалежність, це поставлений фундамент і сильно замарковані шляхи Української Політехнічної Школи на чужині, а вкінці, це кузня, де виростали і формувались нові ряди молодої української інтеліґенції, яка перейняла, і зберігаючи продовжує світлі традиції своєї „Альма Матер", а тепер, — це та сила, що нас всіх вихованців УГА УТГІ об'єднує немов в одну родину. І хоч тепер осередок УТГІ, себто осідок ректорату, знаходиться в Мюнхені в Німеччині, то її вихованці, які розкинені по різних країнах вільного світу в якійсь мірі відзначають свою приналежність до тієї великої родини, якою являється УГА УТГІ, в якій вони бачать зміст творчого життя.

Під тим поглядом належить згадати і розглядати шосту з черги зустріч абсольвентів УГА УТГІ, яка відбулась в Ню Йорку 14 і 15 жовтня в Українсько - Американському Інституті. До речі, ці зустрічі набрали традиційного характеру, бо вони для багатьох вихованців УТГІ стали незаступимим родинним святом в році. Правда, вони відбуваються без претенсійних і шумних фраз та програм, але скромно в родинному засягу. Тому не одна абсольвентка, чи абсольвент УГА УТГІ нетерпеливо чекають тієї зустрічі, щоб знову побачитися з знайомими товаришами, професорами, і під час двох днів спільного перебування забути буденні турботи, щоб знову разом застановитись над організаційними питаннями і в якійсь формі віддати поклін своїй Альма Матер.

Це зовсім не випадково, що зараз після короткого відкриття, яке зробив голова Товариства інж. П. Шох, секретар О. Козловський відчитав цілий ряд привітів, серед яких більшість, — це були привітальні листи від друзів, які були перешкоджені і не могли взяти участи в зустрічі. Тими листами показано тісну пов'язаність з товариством без огляду на релігійну, чи політично партійну приналежність.

В такій же атмосфері пройшли два дні спільних нарад, під час яких обговорено питання організаційного характеру, застановлялись і над тим, що частина молодших абсольвентів не повністю відчуває потребу зустрічей, шукали причини і можливости, щоб цьому зарадити. Багатомовною була інформація інж. І. Шабельського, який тому кілька тижнів, прибув з Мюнхену до ЗДА. Він подав вичерпну інформацію про сучасну працю УТГІ в Мюнхені, яка безперервно ведеться на науковому відтинку, і на доказ запрезентував присутнім останнє число наукового записника, який появився в українській і німецькій мовах. При обговоренні сучасної ситуації УТГІ завважено, що в наступному 1962 році буде сорок років від постання Української Високої Політехнічної Школи на чужині, що варто гідно відмітити, якщо вже не в широкому засягу українського громадянства, то хоч в колі вихованців УГА УТГІ. Варто тільки відмітити, що в загальному дотепер українське громадянство не відзначило тих великих здобутків, які зробили для української спільноти в цілому українські високі школи на чужині УТГІ, УВУ, УВЕШ й інші.

Широко обговорено питання другого тому Ювілейного Збірника. Перший появився два роки тому і охоплює період постання УГА, її розвиток аж до переходу на УТГІ. Другий том охоплює виключно період діяльности УТГІ включно з найновішими часами. Перший том є виданий абсольвентами УГА, так і другий повинен бути амбіцією абсольвентів УТГІ. Віримо, що всі абсольвенти УТГІ піддержать цю ініціятиву. Матеріял до другого тому вже є складений в друкарні і в скорому часі появиться на книжковому ринку. В дискусії відмічено позитивні моменти такої публікації, бо в ній збережуться історичні факти, занотовані живими свідками. В ході нарад запропоновано статут товариства, над якими переведено широку дискусію. На закінчення прийнято пляни праці на наступний рік і переобрано управу у складі: голова — П. Шох, секретар — О. Козловський, скарбник — Я. Балабан, члени — З. Івасишин, Анна Гнатченко, М. Галів і Дм. Верба.

Крім ділових нарад під час зустрічі чимало часу присвячено товариській гутірці, яка відбулась за вечерою в суботу вечером. При цій нагоді можна було почути цікаві фрагменти з минулого, дотепні жарти, розповіді і все це проходило в щиро - дружній атмосфері. Присутні були не тільки самі абсольвенти, але й професори, як проф. М. Зайцев, проф. Б. Мартос, проф. Іванис з Канади, проф. Приходько, проф. Л. Чикаленко і інші. За спільними нарадами, дискусіями і гутіркою час пройшов дуже швидко — знову ж ті самі утиски рук — здорові бувайте — до наступної зустрічі.

Микола Галів

Концерти Романа Рудницького в Трентоні і Дітройті

В Трентоні.

Роман Рудницький вже від довшого часу звертає на себе увагу музичного світу американського і нашого.

Оце недавно він знову виграв конкурс, у висліді якого був 8-го жовтня солістом Делевер Веллі Симфоні, в супроводі якої він блискуче відіграв Концерт Прокоф'єва і після бурхливих оплесків як наддаток Ля Кампанелля Ліщта. І публіка і члени оркестри з подивом і признанням висловлювалися про нашого молодого віртуоза.

Через два тижні чекав Романа Рудницького слідуючий тріюмф в його рокинному містечку Томс Рівері, де він виступив зі самостійним концертом.

А 28-го жовтня наш молодий мистець грав у Трентоні. В програму концерту входили твори Баха - Бусоні, Гайдна, Брамса, Рудницького, Равеля, Прокоф'єва і Шопена. Хоч програма поважна і трудна до виконання, то здавалося, що для нашого віртуоза вона легка. Він без найменшого зусилля давав собі раду з технічними трудноцами, інтерпретуючи кожний твір згідно з вимогами стилю. Його блискуча техніка і високомистецька інтерпретація полонила слухачів, які нагороджували його квітами і засипали спонтанними оплесками. Приявні американці, які вже годину перед початком концерту прийшли зайняти вигідні місця, говорили про гру нашого мистця з найвищим признанням. Подивляли його гру приявні гості з Ню Йорку і Филаделфії і наша публіка.

У відповідь на довгі бурхливі оплески мистець заграв кілька наддатків, між якими вирізнялася прекрасна Ля Кампанелля Ліщта.

Під враженням концерту слухачі ще довго не розходились, обмінюючись думками про блискучу техніку, про широку динамічну скалю, про феноменальну пам'ять та високомистецьку інтерпретацію молодого віртуоза; подивляли його і свої і чужі.

Дарія Кузик

В Дітройті.

Ім'я цього молодого, 18-літнього пяніста вже добре відоме нашим читачам. Останньо вітала його в Дітройті українська громада. Старанням Відділу Українського Музичного Інституту, Роман Рудницький виступив тут із концертом 18 листопада. Вже сам факт, що заля на 400 місць була виповнена, вказує на особливе признання - увагу до мистця, що своїми попередніми виступами в цьому місті вже від 14-го року свойого життя здобув собі належну оцінку. Це й знайшло свій особливий вислів у почесному переданні ключів міста Дітройту нашому піяністові предсідницею міської ради, п. Марією Бек після першої частини концерту. Радіємо, як бачимо розвиток музики протягом кількох років — це за нашими сподіваннями росте сила, що може допомогти українському мистецтву пробитися до світової естради.

Індивідуальність Романа Рудницького, як піяніста вже сформована: він грає твори епохи імпресіонізму (Дебюссі, Равель, і Прокоф'єв, — отже в загальному композиторів 20-го сторіччя, які випали в цьому концерті найкраще, де інтуїція виконавця проявилася особливо переконливо. Це не принижує ніяк стилевого виконання інших композицій у програмі (від ґалянтної Г-дур сонати Гайдна з вдумчивим Адажіо та блискучим Престіссімо, через розмашисті Варіяції Брамса на тему Паґаніні аж до романтика — Шопена; в цього останнього Скерцо Г-моль з кусливо-саркастичним характером вийшло дещо за м'ягко). Не поминаю мовчки Чякони Баха в транскрипції Бусонія, якою почався концерт, що зразу визначила його високий, зрілий рівень, хочу тільки зазначити, що ця композиція в своїй натурі не є виразником стилю Баха.

Ми особливо вдячні за включення в програму двох українських танків композиції Антона Рудницького та в загальному бажали б, у концертах українських піяністів побільше творів композиторів своєї нації. Та навантаження музичної школи, напевне, не дали змоги на це нашому піяністові.

Добір і різнородність програми, надхненне виконання при легкості гри в найважчих пасажах, чудове, чітке фразування та багата барвами динаміка, від етеричного піяніссімо до могутніх та повно-насичених тонів фортіссімо, — держали публіку ввесь час у завороженні.

Стежачи з перспективи років за імпозантним мистецьким розвитком піяніста, можна сказати, що він уже ввійшов в останню свою фазу, вона ж і найдовша: стремління в глибину. На цьому шляху супроводжатимуть Романа Рудницького наші найкращі та найтепліші побажання щастя та успіхів.

Богдан Купшір

ГРУДКА ЗЕМЛІ НА СВІЖУ МОГИЛУ бл. п. ВАСИЛЯ ШКЛЯРА

(Торонто, Онт.)

Бл. п. Василь Шкляр

Ми стрінулися вперше на Кавфбойренській стації 1945 року на латинські Великодні Свята. Нас була велика група, що якимсь чудом останнім поїздом з Відня опинилися в Баварії. За нами постелився жах, перед нами тривожне невідоме. Сиділи на стації голодні, виснажені, зрезиґновані, хоч того дня не було чути ні шуму літаків, ні розриву бомб.

В одному моменті з нашої групи вийшов мовчазний спокійний мужчина, що досі якось з ніким не заводив розмови, прямуючи до стаційної кухні, що дразнила нас своїм запахом. По якомусь часі прийшов до стола з тарілкою доброї юшки, що на неї ми всі заздрісно дивились. Поставив і сказав: Я для всіх замовив. Зараз принесуть.

Ми познайомились. То був Василь Шкляр, війт збірної громади і землевласник Березини, Товмацького повіту.

Посортували бавери й забрали на роботу в селі Ляхдорф. Ми, босі, обідрані працювали від ранку до вечора за ложку страви. В вільних хвилинах від праці до нас на подвіря заходив Шкляр на розмову. Він приносив одну заздалегідь скручену цигарку, яку ми по черзі всі три викурювали.

Як тільки втихли бомби і нібито скінчилася війна, Василь Шкляр, взявши наплечник пішов шукати сина. Зійшов всю Німеччину вздовж і поперек і сина найшов. Радів, що вже не сам. Але довго не сидів. Пішов організувати табор у Бад Верісгофені, гуртуючи своїх людей, бо в гурті, громаді легше оборонятися. Щоб ближньому помогти, не жалів ніякого труду. Він якось так легко, без крику і шуму, без хвальби вмів роздобути для наших хлопців з Дивізії, з УПА потрібні посвідки, документи, забезпечити їх місцем, працею. Вмів займитися вдовами, рятувати перед ворожими атаками наших інтеліґентів і при тому поводився так, що то він ні при чому. Находив вирозуміння і послух в американців і баварців та робив своє діло без ніякої особистої користи. Поводився як поважний господар з виробленою традицією.

Був для всіх ввічливий, вирозумілий, не приймав до серця образ, ніколи на нікого не сердився. Він з крови був створений на розсудного провідника організатора, господаря. При цьому вмів витривати на стійці до останку.

Опинившись у Канаді, майже цілу промандрував, приглядаючись її життю, аж поки не осів на постійне в Торонті. Не нарікав, не бідькався, але з питомим спокоєм почипав віднова. Тут шукав собі доступу до людей, задурманених комунізмом, влазив у саме їхнє кубло і тихо без розголосу, розумним, лагідним словом навертав своїх збаламучених земляків, освідомлював.

Робив, працював, вишукував родину, знайомих, допомагав, стягав, посилав, що міг, і мріяв про поворот до своєї Березини. Казав мені нераз: — Ще трохи, поїдемо додому. Отам, брате, заживем. Скупаємося в хрустальних хвилях Дністрових, налюбуємося запахом солодощів мого великого саду і згадувати будем минуле, далекі світи та розбудовуватимемо нове життя на своїй вольній землі. Знаєш, я так тужу за нашою Україною, що якби було можна, зараз би полинув туди, хоч знаю, що там руїна. Але я таки там буду. Там відбудую ту церковцю, що мій батько на власному лані поставив, прикрашу і щодня буду в ній молитися за спокій душ предків, дружини, кревних і героїв наших та дякувати буду Пречистій, що привела мене знов на рідну землю.

Не довелось. Канади не покинув. України не побачив земськими очима. Згас передчасно, впав ніби той дуб, вирваний з корінням з власного ґрунту.

Відійшов з тихою мрією про свою Батьківщину, своїх людей, про свою велику родину.

*

Уроджений 10 серпня 1898 року в Галичині, над Збручем. Виріс над Дністром. Скінчив 4 кл. української гімназії та як 17-літній юнак був забраний на першу світову війну в 1915 році. Перебув італійський фронт, здобув ши срібну та бронзову медалі як добрий стрілець. По розвалі австрійської монархії працював для Західної України телеграфістом і як такий пішов за Збруч з УГАрмією до дальшої боротьби за волю України. Перебув чотирокутник смерти, всі тифи і з підкошеним здоров'ям вернувся по програній війні домів.

Мимо всього не зневірився хвилевою невдачею, а занявся освітньою працею в околиці та районовою молочарнею в Коропці над Дністром, де був головою Надзірної Ради до розвалу Польщі.

Покійний оставив сина і дочку. Дружину стратив далеко у Польщі, що багато причинилось до його передвчасної смерти.

Вічна Йому Пам'ять!

П. С. — Хто бажав би одержати ближчі інформації про смерть бл. п. Шкляра, прошу писати на адресу:

Євген Шкляр c/o Astra T. V.
930 Bloor St. W.
Toronto, Ont., Canada

Петро Міляновський

Вступайте в члени УНСоюзу

Футболісти УСК-у, „Тризуба" і „Чорноморської Січі" перемагають

УСК Ню Йорк виборов минулої неділі в Брукляні гарну і заслужену перемогу над сильною одинадцяткою „Дойчунгарн" з вислідом 5:0. Ця виграна над кількакратним чемпіоном Нім. Ам. Футбольної Ліґи доказала, що УСК зовсім оправдано посягає по перше місце Ліґи в цьому сезоні. Покищо УСК стоїть дальше на четвертому місці показника „Великої Десятки". Ворота для УСК-у здобули: Пирдон, В. Чижович і Мульвой.

„Тризуб" Филаделфія переміг у відплатній мистецькій грі Американської Футбольної Ліґи свого суперника з попередньої неділі Ґаліцію - Гондурас 1:0 на своїм грищі у Филаделфії. „Тризуб" веде в показнику Ам. Футб. Ліґи перед Інтер Клюбом та Португальцями різницею чотирьох точок. Ворота для „Тризуба" стрілив Ґаллясіні.

„Чорноморська Січ" Нюарк виграла свою чергову зустріч за першість Футбольної Ліґи Стейту Ню Джерзі з Айріш Амерікенс вислідом 3:2. По цій минулонедільній перемозі в Нюарку „Ч. Січ" дальше займає друге місце в Лізі. Ворота для „Ч. Січі" стріляли: Луценко 2 і Каздоба.

У Филаделфії відбувся успішний вечір молодих „мистців завтра"

Филаделфія. — В суботу дня 25 листопада відбувся тут заходом Українського Мистецького Клюбу під загальним керівництвом д-ра Володимира Рудницького вечір літератури і мистецтва у виконанні молодих талантів — „мистців завтра". Програмою вечора, що відбувався в залі „Етікал Сосайті" при Ріттенгавз Сквер, проводив Юрій Левицький і вступне слово на тему „Молодь і мистецтво" виголосив абсольвент нюйоркського університету, математик д-р Ігор Богачевський. На програму вечора склалися виступи Ярополка Ласовського із скрипковим сольо, Христини Озарків з деклямаціями творів Лесі Українки, Олімпії Кучерявої із в'язанкою українських, німецьких й італійських пісень, Ждани Кравців із фортепіяновим сольо, в якому вона відіграла твори Баха, Шопена, Паґаніні - Ліста і Римського-Корсакова та молодих поетів Марти Богачевської й Ігора Шанковського, які читали свої поезії. Фортепіяновий супровід був у руках Ірини Кондри. Вечір зібрав багато публіки — понад сто осіб.

Алекс Бережний виступить на міжнародному фестивалі в Маямі

У Маямі, Флорида, ведеться жвава підготовка мистецького фестивалю, який розпочнеться в кінці цього місяця і триватиме до лютого 1962 року. На фестивалі виступить сорок груп з різних ділянок театрального мистецтва з цілого світу. До Маямі вже прибув Національний Валет Канади, балет Рус де Монте Карльо, Бостонська симфонічна оркестра, Нюйоркська Опера, відомий піяніст Улайборн, та інші, Відомий еспанський балет „Гранада", що прибув з Еспанії для участі у фестивалю, законтрактував Алекса Бережного на сольові виступи. Таким чином наш танцюрист буде вести провідну ролю у відомому балеті.

Алекс дасть три сольові танки, два танки з участю двох кращих танцюристів балету Естреіти і Рава та в трьох масових танках.

Виступ відбудеться в „Дейд кавнті авдиторії" 7, 8 і 9 грудня.

М. Д.

● Альжирсько - арабські націоналісти розкинули в Альжирі летючки, в яких закидають тайній французькій Військовій організації расовий фашизм та антисемітизм. Вони приписують тій французькій терористичній організації вбивство альжирського соціялістичного діяча, жида Вільяма Девіна.

Володимир Шіпка обраний на радного Клівленду

У послідніх виборах до міських управ, які відбулися 7-го листопада, наш молодий громадянин п. Володимир Шіпка, у місті Клівленді — Парма, здобув місце радного та обійме урядування першого січня 1962.

Є для нас ясно, що на Володимира Шіпку голосували не тільки українці, але і інші американці різного походження, бо на 31-го кандидата він здобув п'яте місце. Таку симпатію здобув собі В. Шіпка своєю працею, точністю і великою культурою, з якою він відносився до кожної людини при кождій нагоді. Він не соромився того, що є українського походження, і де треба було, то ясно підчеркував своє українське походження.

Він всім пояснював про потребу організації американсько - українських ветеранів, щоб світ знав, що в обороні ідеалів Америки також лилася українська кров. Бувши ще в Ню Йорку, п. Шіпка був командантом Відділу американсько - українських ветеранів на терені метрополії Ню Йорк, а відтак командантом на терені ЗДА.

В 1953 р. перенісся до Клівленду, де оженився з панною Гелен Мураль, дочкою знаного і загально шанованого українського підприємця пп. Франка і Катерини Муралів. П. Мураль неодному нашому скитальцеві дав добру працю в свойому великому підприємстві.

Волод. Шіпка є власником бюра подорожі і асекурації в місті Парма, і це бюро тішиться симпатією всіх жителів цього міста. Паньство Шіпки мають три дочки.

Ціла їх родина є членами Українського Народного Союза, Відділ 358 „Згода". Паньство Шіпки ніколи не жаліли гроша на всілякі українські цілі. Це заслуга його родичів Степана і Степанії Шіпка, які дали своїм дітям Володимирові і Лесі не тільки високу освіту, але подбали і про їх українську душу. Родичі п. Володимира Шіпки, які дотепер мешкали в Ню Йорку, Річмонд Гілл, зі своєю дочкою Лесею, переносяться на постійне мешкання до Парми, біля Клівленду, щоб бути ближче сина.

О. Е

ШКІЛЬНА РАДА при УККА
при співпраці
Університету Українознавства при НТШ
— відкривають —
у ЗИМОВОМУ СЕМЕСТРІ АКАДЕМІЧНОГО 1961-62 року
ПЕДАГОГІЧНИЙ КУРС
для підготови
УЧИТЕЛІВ З УКРАЇНОЗНАВЧИХ ПРЕДМЕТІВ.

В програму курсу входять:
ПЕДАГОГІКА - ПСИХОЛОГІЯ: загальна і виховна;
ДИДАКТИКА ЗАГАЛЬНА;
МЕТОДИКА СПЕЦІЯЛЬНА й ін.

Закінчення курсу управнює навчати українознавчі предмети по школах.

Інформації уділяє та приймає зголошення на курс:
SHKILNA RADA
302 W. 13th Street — New York 14, N. Y.

Університет Українознавства повідомляє, що продовження викладів з циклю загальних предметів українознавства відбудуться
у СУБОТИ: 2-го ГРУДНЯ і 16-го ГРУДНЯ 1961 року,
в залі НТШ, 302 Вест 13-та вулиця — в Ню Йорку, Н. Й.
ПОЧАТОК: в год. 2:00 по пол.

Замість квітів на свіжу могилу
бл. п. Олени Гординської
зложили
на фонд „МАТИ І ДИТИНА":

По $25.00 — ВП. Слава, Юрій і Орест Дутки;
По $20.00 — ВП. Володимир Кобзяр, Софія Олесницька, Олена і Мирослав Раковські;
По $15.00 — ВП. Ізидора Левкович;
По $10.00 — ВП. Ольга і Осип Білогани, Марія Вачків, Зиновія Воробець, Марія Гарматій, Софія і Михайло Гарасевичі, інж. Олександер Гладишовський, Богуслава Гнатів, Оксана і Микола Ільяшенко, Степанія Луків, Раймонд і Клярисса Люци, Ольга Муссаковська, Анна Настюк, Анатоль Панкевич, „Пласт-Прият" — Нюарк, Ірина і Антін Рущицькі;
По $5.00 — ВП. Софія Андрушків, Катруся Верезяк, Марія Вислоцька, Анна Винник, Марія Гавко, Лідія Гладка, Дарія Горняткевич, Ольга Граб, Ольга Гук, Миколая Долинська, Флоренція Дорошенко, Катерина Дубас, Ольга Дуткевич, Ірина Заболоцька, Ірина Заяць, Марта Зелінська, Степанія Карапінка, Олена Кононенко, Катерина Кузьма, Ліна Кузьмінчук, Пелягія Кучкуда, Євгенія Леськів, Лідія Мурацук, Марія Наорлевич, Слава Олесницька, Юрко Олесницький, Емілія Онишкевич, Євгенія Плескачевська, Ольга Салук, Олександра Терлецька, Марія Федчишин, Омеляна Цяпка, Марія Юрчак;
По $3.00 — ВП. Степанія Зілик, Михайлина Мосора, Катерина Павелко, Ольга Плакида, Марія Роговська, Дарія Стасюк;
По $2.00 — ВП. Володимира Вакун, Михайлина Свободюк, Ольга Хруцька;
По $1.00 — ВП. Ірина Гайдучок.

ВІДДІЛ 28 СУА в НЮАРКУ, Н. Дж.
складає Жертводавцям щирусподяку.

✝

Ділимося сумною вісткою
з Рідними, Приятелями та Знайомими,
що дня 25-го листопада 1961 року
упокоїлася в Бозі Наша Найдорожча
ДРУЖИНА, МАТИ І БАБУСЯ
бл. п. Анна СЕССАК
Покійна народилася 4-го грудня 1904 року в Плотиному.

Тіло Покійної перебуває в похоронному заведенні Петра Ярема — 129 Іст 7-ма вулиця в Ню Йорку.

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА відправиться в СЕРЕДУ, 29-го листопада 1961 р., о год. 9-ій рано в Українській Православній Церкві св. Володимира — 160-170 Вест 82-га вулиця в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться після Служби Божої, в середу, 29-го листопада на українськім цвинтарі в Бавнд Брук, Н. Дж.

В ГЛИБОКОМУ СМУТКУ:
МУСІЙ — чоловік;
ПЕТРО, ПАВЛО, БОГДАН — сини;
АНАСТАЗІЯ — донька;
ДМИТРО — зять;
ЄВГЕНІЯ, ЛОРЕС — невістки;
і ВНУКИ.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ — НЮ ЙОРК
XIII Загальні Збори Пластової Станиці
в НЮ ЙОРКУ
— відбудуться —
в НЕДІЛЮ, 3-го ГРУДНЯ 1961 року
в год. 10:00 рано — у Пластовій Домівці.

Станична Рада взиває Сеньйорат і Старше Пластунство до обов'язкової участи в Загальних Зборах, які почнуться точно в год. 10:00 рано, без огляду на кількість присутніх.

СТАНИЧНА РАДА

Український Технічний Інститут
в Ню Йорку
організує
СТУДІЮ КІНЕМАТОГРАФІЇ
з метою
ПІДГОТОВКИ КІНООПЕРАТОРІВ.

Керівником СТУДІЇ буде український кінооператор і власник фільмової фірми в Бразилії
інж. Юрій Тамарський.

НАВЧАННЯ почнеться
у понеділок, 4-го грудня 1961 р.
і буде провадитися ТРИ рази тижнево по вечорах від год. 6 до 9:30 год. в авдиторії УТІ.

Запис і приймання оплат переводить канцелярія УТІ від тепер до укомплектування Студії, найдалі до 4 грудня.

UKRAINIAN TECHNICAL INSTITUTE in NEW YORK
170 West 82nd Street — New York 24, N. Y.
Tel.: EN 2-5175

НОВІ ВИДАННЯ

(Михайло Грушевський. Вибрані праці. Видано з нагоди 25-річчя з дня його смерти. Зібрав і упорядкував матеріяли Микола Галій. Ню Йорк, 1960).

На вступі стаття від видавництва, потім стаття Володимира Дорошенка „Життя і діяльність Грушевського". Від ст. 32 до 210 йдуть статті Грушевського у двох розділах: 1) статті з брошури „На порозі нової України", Київ 1918, 2) статті з „Нової Ради" 1917-18, передрук із брошури „Вільна Україна", Ню Йорк 1918. На кінці справоздання про ювілей Грушевського в Києві 1926 і замітки про оцінки наукової діяльности Грушевського учених українських і чужинних.

Видана книжка накладом Головної Управи ОУРДП в ЗДА, керівники видавництва Кость Приходько і Віктор Керейко. Видана на доброму папері, вигляд чепурний і солідний. Сумніви викликає підзаголовок — „Вибрані праці". Це збірка журнальних і газетних статтей, які сам учений не признав би вибраними і ці статті являються тільки доказом таланту Грушевського — публіциста - науковця.

Зайвим, здається, докір у статті від видавництва у бік громадянства за його неуважність до ушанування знаменної дати у такій формі: „помимо передруку Книгоспілкою великої Історії України і Історії Літератури Грушевського нічого особливого не зроблено". Хвала Книгоспілці, і що можна ще зробити „особливого" у пам'ять великого ученого, коли видано його монументальні твори? Щодо громадянства, то його участь у Академіях і увага до статтей з приводу річниці була належна, і тому докір висить в повітрі. Видання статтей одною книжкою, десь закопаних по архівах і призабутих, являється наче наново відкритим матеріялом, цінним для розуміння постаті Грушевського — як українського громадянина — є дуже на часі. Друга вартість їх у тому, що із них, писаних на пекучі теми доби українського здвигу, після революції 17 року, Грушевський, як коронний свідок, вияснив питому силу українських кадрів доби, їх якість, а головно об'єктивні обставини, завдяки яким українська справа була програна. Ці обставини всі повинні знати, а як знали б, то не було б обвинувачення діячів здвигу в їх недолугості. Не було б і таких нападів на Грушевського за його поворот на Україну. Драма Грушевського є драмою України доби новітнього здвигу і в пляні духових катаклізмів він являється головною постаттю тієї драми.

З поворотом Грушевського на Україну драма набрала другу трагедії з її невблаганим кінцем. Великий учений помилявся політично так, як може помилятись тільки теоретик і ідеаліст. Під непоборимим внутрішнім примусом продовжувати наукову працю, світоглядово переконаний соціяліст, учений витворив в собі настрій довір'я в щирості більшевицьких гасел. Грушевський вернувся до свого улюбленого народу, в який так вірив, для якого мріяв про ідеальну державу.

В цій книжці висвітлюється філософічний світогляд Грушевського, його політичне кредо, еволюція українства після революції, її синтеза в особі самого Грушевського. Але з тих таки статтей видно, як мало було в тодішній добі тих читачів. А статті є досі живі і в них ще тепер є для багатьох багато нового, що вияснює. Особливості статтей Грушевського в тім, що вони, осяяні генієм ученого - історика, пов'язують сучасність із минувшиною у непереривний ланцюг явищ і подій, даючи почуття і свідомість тяглости, і так утверджують українського читача в тім, що домагання українського народу є не тільки від потягу продовжувати перервану насильством традицію, а що воно спочиває на непорушних постулятах міжнародного права, яке зручно і цинічно нехтують сильні цього світу у відношенні до України.

Важливо прослідкувати в статтях, як у Грушевського під впливом подій виринає, дозріває і нарешті оформлюється основна думка щодо наших взаємин із північним сусідом. Грушевський вже констатує ворожість до України не тільки режиму, а таки народу московського. „Тепер ми, самим очевидним способом, маємо боротьбу самих народів — великоруського і українського".

Оці слова власне тепер треба ненастанно згадувати і вивчувати. Ніщо не змінилось, ніяких ілюзій не треба собі робити, і досі проти українського народу стоїть не тільки режим, а таки московський народ у повній із ним згоді. Поодинокі виключення не можуть мати значення. Не знати тільки, чому, з яких таких „тактичних" мотивів стимулюють деякі представники протилежних політичних переконань із зворушливою гідністю оту думку „невинности" московського народу супроти українства. У тім варто все ж таки було б прислухатись до думки Грушевського так само, як до закликів його, залишити партійну боротьбу для оборони спільних цінностей від спільного ворога, до закликів жертвенности, а не вигідного вичікування, до боротьби із вислужуванням, до подавлення страху перед пануючим, виробленого віками покори. Вкорінений звик вислужування так добре підмічений Грушевським, і досі благополучно живе і переїхав на чужину здоровий, і тепер його адепти так як і за Грушевського підводять під своє вислужування ідейні підстави, обманюючи не тільки інших, а й самих себе.

Одною із найбільше живих тем треба вважати тему, порушену у статті „Як я був белетристом". Спеціяльно для батьків вона цікава і корисна прикладністю виховання, яке дістав Грушевський в родині, за царських часів, серед російського моря, виховався в родині український патріот і виріс на українського ученого без якого-будь ухилу вбік панівної нації. Це для тих, які пояснюють свою байдужість до національної справи, свою несвідомість чи незнання рідної мови об'єктивними обставинами — середовище, чужа школа, небезпечність! Ніякий режим не може заткнути рота сорокамільйоновому народові і доказом того є те, що і з підсовєтського дикого гніту все ж прийшли люди із живою українською душею...

Корисним і необхідним додатком до видання є невеличка біографія Грушевського, написана проф. Володимиром Дорошенком, незаперечно компетентним у всім, що торкається життя і громадської діяльности великого ученого.

Це ряд зовнішніх фактів, цікавих і потрібних для розуміння і пізнання постаті Грушевського, а також аналіза душевних конфліктів, які, зрештою, привели до повороту на Україну, де завершилася драма великого ученого. Москва ненавиділа його безмежно, але, не маючи змоги знищити таку всесвітню відому постать ученого і переконаного соціяліста, зробила все, щоб скоротити його життя, вартість якого величезна в науці і незмірна для українського народу.

О. Живоко-Черпов

Звернення в справі вшанування М. Лучковича

(З приводу 35-річчя вибору його першим українським послом до федерального парляменту Канади і 70-річчя нашого поселення в Алберті)

1961 рік є роком багатьох пам'ятних річниць всеукраїнського і канадійсько-українського значення. Вже пройшла ніколи незабутня річниця 100-річчя смерти Т. Шевченка, що завершилася побудовою величавого пам'ятника у Вінніпегу. Цього ж року припадають ще дві, варті уваги річниці, а саме минає 70 років від приїзду до Канади перших українських поселенців і 35 років від обрання видатного канадійсько-українського політичного й культурного діяча - піонера Михайла Лучковича першим українським послом до федерального парляменту Канади.

Немає сумніву, що канадійсько - українська спільнота за останніх 70 років пройшла довгий і трудний шлях, щоб добитися належного їй місця серед інших народів Канади. Одним з видатних діячів цього періоду був і досі є Михайло Лучкович, людина вже немолода, але й далі повна енергії і незламного завзяття. Саме він був першим, що 35 років тому був обраний послом до федерального парляменту з вегревильської округи та відважно й вміло репрезентував її в рр. 1926 —1935. Це був він, що накреслив шлях і програму діяльности наступних поколінь українських парляментаристів і політиків у двох головних напрямках: оборони інтересів канадійсько - української спільноти в Канаді та політичної допомоги українському народові в Україні в його боротьбі за визволення. Навіки залишиться в історії його славетна боротьба проти дискримінації канадійських українців, зокрема його промова проти єпископа Лойда, а теж його поїздка в Україну в 1931 р. і його промови проти т. зв. пацифікації західньо - українсько вітки нашого народу.

Саме тому, Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців під патронатом Едмонтонського Відділу КУК і при співучасті всіх місцевих установ вирішив відзначити з одного боку річницю приїзду українських поселенців до Канади, а з другого — вшанувати окремим святом вибір першого українського федерального посла Михайла Лучковича. Ми закликаємо українців Алберти, щоб взяли участь у бенкеті з цього приводу, що відбудеться 3. грудня ц. р., в неділю, в годині 1-ій по пол., у великій залі „Трокадеро" (10151 — 103 Ст.) в Едмонтоні. Просимо теж українські установи в нашій провінції і поза нею вшанувати привітами повище згадані річниці.

За Клюб Українських Професіоналістів і Підприємців Едмонтону:

І. Дікур, президент;
П. Саварин, секретар.

П. С. Привіти просимо слати на адресу П. Саварина, 307 Теглер Билдінг, Едмонтон, Алберта.

СТУДІЙНИЙ ФОНД АННИ ОРТИНСЬКОЇ

ПОВІДОМЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОМІТЕТУ

У зв'язку з ненадійною смертю сл. пам. д-ра Любомира Э. Ортинського — голови Головної Управи Братства кол. Вояків 1 Української Дивізії УНА й видатного діяча українського визвольного руху, Головна Управа Братства кол. Вояків 1 УД УНА і Братство „Броди-Лев" в порозумінні з Дослідно - Видавничим Об'єднанням „Пролог" та товаришами, приятелями і знайомими Покійного — ініціювала створення Студійного Фонду для малолітньої дочки Покійного Анни.

Громадський Комітет, для збірки фонду, цією дорогою закликає всіх товаришів, приятелів та знайомих Покійного Любомира Ортинського та всіх українських громадян своїми щедрими датками причинитися до утворення Студійного Фонду для дочки Того, котрий все своє життя віддав службі українській справі.

Досі на адресу Громадського Комітету вплинули такі пожертви:

Крайова Управа Братства 1 УД УНА в Канаді	$ 300.00
Крайова Управа Братства 1 УД УНА в ЗДА	300.00
Братство „Броди-Лев"	300.00
Працівники Дослідно - Видавничого Об'єднання „Пролог"	450.00
Разом:	$ 1,350.00

Датки просимо слати на адресу в ЗДА:

"Brody-Lew", Inc., c/o Dr. B. Lewycky, 140-142 Second Ave., New York 3, N. Y.

в Канаді:

Mr. M. Bihus, 219 Mntrose Ave., Toronto 4, Ont.

За Громадський Комітет:

Володимир Баранецький,
Богдан Чайківський,
Мирослав Бігус,
Евген Шипайло,
Володимир Гринюх,
Богдан Левицький,
Ярослав Балабан.

Хрущов шантажує далі Фінляндію й інші скандинавські країни

Москва. — Нікіта Хрущов, після довгих переговорів із фінляндським президентом Урго Кекконеном в Новосибірську, куди фінляндський президент приїхав спеціяльно на те, щоб дізнатися, чого властиво Хрущов хоче від Фінляндії, Хрущов погодився тимчасово відкласти військову конференцію між Фінляндією і СССР, яка — на думку фінців і всього Заходу — була б вступом до фактичного окупування Фінляндії Совєтами. Першу вимогу щодо такої конференції, ніби задля устійнення спільної оборони проти небезпеки наїзду збоку Німеччини, Совєти висунули нотою з 30 жовтня ц. р., У спільному комунікаті, проголошеному в минулу суботу 25 ц. м., Совєти підкреслюють свій „обов'язок" забезпечитись проти можливої загрози нападу збоку Західньої Німеччини почерез фінляндську територію. З другого боку підкреслюють, що такі фінляндсько - совєтські військові заходи могли б створити в цілій Скандинавії воєнну психозу. Хрущов погодився відкласти ті переговори, не зрікшися їх на майбутнє, та шантажуючи тепер далі Фінляндію і її сусідів, зокрема Данію і Норвегію, членів НАТО. У комунікаті покладено великий натиск на конечність зберігання далі фінляндської політики невтральности. Хрущов дав недвозначно пізнати, що прихід до влади опозиції проти Кекконена Совєти вважали б за загрозливий для себе і протиділяли б наближенню Фінляндії до західнього бльоку НАТО. У Фінляндії настільки ясними стали ті шантажеві тенденції Москви, що суперник през. Урго Кеконена в найближчих виборах, Оляві Гонка, зрікся своєї кандидатури, а 5 партій, що об'єднались для поборювання аграрної партії Кеконена, розв'язали свій бльок, щоб не дразнити Кремлю. В нарадах Кеконена з Хрущовим взяли участь міністри закордонних справ обох країн, їхні амбасадори і ще кілька високих урядовців. Кеконен вже вернувся до Гельсінок і в промові до народу заапелював, м. і. до діячів, які є червоною плахтою для СССР, щоб вони відійшли від активної політики.

Помер сенатор Стайлс Бріджес

Конкорд, Ню Гемпшір. — 26-го листопада помер у віці 63-ох років найвпливовіший республіканський сенатор — Стайлс Бріджес. Він помер в своєму домі під час сну внаслідок комплікацій від серцевої атаки, на яку він занедужав був 21-го вересня. Сенатор Бріджес був провідним республіканським сенатором, який гостро критикував демократичний уряд, теперішній і давніші. В 1934 році він у віці 36-ох років став губернатором, а в 1936-му році його вибрали на сенатора, і те становище він затримав до смерти. Він обороняв давніші засади Республіканської партії і виступав проти „лібералів" „модерних" і „поміркованих". В 1955-му році він став головою політичної Комісії Республіканської партії в Сенаті.

ТАРЗАН, ч. 4751. Тарзан стріляє!

Несподівано для перестрашеного Остіна „мертвий" носорог атакував із корчів...

Актор задубів із страху і був безрадний перед розлюченою болем бестією, що надбігала...

Але тепер появилася мускуляста бронзова постать недалеко дерев!